

Jednání za podnikatele

Osoba, jednající jménem podnikatele, aniž by bylo nutné zmocnění na základě plné moci, musí být osobou, jednajícím jménem podnikatele (nemusí být ale jeho zaměstnancem, ani nemusí být k němu v žádném vztahu, upraven není ani obsah a forma pověření). Činností, kterou je tato osoba pověřena, musí

Osoba, jednající jménem podnikatele, aniž by bylo nutné zmocnění na základě plné moci, musí být osobou, jednajícím jménem podnikatele (nemusí být ale jeho zaměstnancem, ani nemusí být k němu v žádném vztahu, upraven není ani obsah a forma pověření). Činností, kterou je tato osoba pověřena, musí být činnost při provozu podniku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 569/2002, ze dne 25.2.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně P. - Z., spol. s r. o. zastoupené JUDr. O. K., advokátem, proti žalované S., akciové společnosti, zastoupené JUDr. L. V., advokátem, o zaplacení částky 863.179,69 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 30 Cm 164/98, k dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. března 2002, č. j. 8 Cmo 238/2001-62, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. března 2002, č. j. 8 Cmo 238/2001-62, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem změnil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. května 2001, č. j. 30 Cm 164/98-48, ve výroku I., jímž bylo žalované uloženo zaplatit žalobkyni 862.909,69 Kč s 18% úrokem z prodlení z 572.184,51 Kč od 21. července 1994 do zaplacení, z 202.165,18 Kč od 5. prosince 1994 do zaplacení a z 88.560,- Kč od 5. prosince 1994 do zaplacení a na náhradu nákladů řízení 94.528,- Kč, tak že „žaloba v uvedeném rozsahu se zamítá“, a žalobkyni uložil zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně 60.000,- Kč a na náhradu nákladů řízení odvolacího 79.120,- Kč, do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku do rukou jejího advokáta.

V odůvodnění rozsudku odvolací soud zejména uvedl, že se zabýval přezkoumáním závěru soudu prvního stupně, podle nějž v souladu s ustanovením § 409 a násl. zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném k 23. prosinci 1993 (dále jen „obchodní zákoník“), došlo mezi účastníky 23. prosince 1993 k uzavření kupní smlouvy č. A61/062/93, kterou jménem žalované uzavřel Ing. M. B. jako osoba pověřená určitou činností při provozování podniku (§ 15 obchodního zákoníku). Odvolací soud uzavřel, že podle své svědecké výpovědi nebyl Ing. M. B. zaměstnancem žalované, a v řízení nebylo ani prokázáno, že jde osobou pověřenou na základě plné moci udělené žalovanou nebo na základě smlouvy mandátní. Jmenovaného tedy – oproti soudu prvního stupně – nepovažoval za osobu „pověřenou“ ve smyslu ustanovení § 15 obchodního zákoníku. Neztotožnil se ani se závěrem soudu prvního stupně, dle kterého, i kdyby Ing. B. překročil své oprávnění jednat za

žalovanou, jeho jednání by žalovanou zavazovalo podle ustanovení § 20 odst. 2 věty poslední zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném k 23. prosinci 1993 (dále též jen „občanský zákoník“). Toto ustanovení totiž podle odvolacího soudu řeší důsledek překročení rozsahu zákonem vymezeného oprávnění pověřené osoby, která učiní jménem podnikatele jiné než obvyklé úkony, a nelze je aplikovat v případech, kdy osoba za podnikatele jednající nebyla k tomuto jednání zmocněna, resp. takové zmocnění nebylo prokázáno. Podle odvolacího soudu tudíž nebyla prokázána existence kupní smlouvy mezi účastníky jako „jeden z předpokladů“ vzniku práva na zaplacení kupní ceny, takže žalobě o zaplacení kupní ceny (jejího nedoplatku) nelze vyhovět.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně včasné dovolání, jehož přípustnost dovozovala z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“). Odvolacímu soudu vytýkala nesprávné právní posouzení věci [dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.], co do závěru, že nebyla prokázána existence kupní smlouvy mezi účastníky. Dle dovolatelky byl Ing. M. B. (v souladu s právním názorem soudu prvního stupně) osobou pověřenou určitou činností při provozování podniku, a tudíž byl zmocněn i k podpisu kupní smlouvy. Tato skutečnost vyplývala jednak ze smlouvy o dílo ze dne 20. prosince 1993, v níž byl jmenovaný označen jako zástupce pro věci smluvní a technické, jednak z toho, že ačkoli Ing. B. nebyl zaměstnancem žalované, jednal se zástupci společnosti T., a. s. ve věci smlouvy o dílo, na základě které žalovaná jako zhotovitelka plnila a krom jiného také dodala elektrocentrálu (její zaplacení je mimo jiné předmětem tohoto řízení) a obdržela od objednatele (T. a. s.) sjednanou cenu. V této souvislosti odkazovala rovněž na výpovědi svědků Ing. Z. Ř. a Ing. M. B., kteří za účastníky řízení v „předmětné kupní smlouvě“ jednali. Dovolatelka proto požadovala, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhovala zamítnutí dovolání, když právní posouzení věci odvolacím soudem považovala za správné.

V souladu s body 1., 15. a 17. hlavy I., části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se pro dovolací řízení uplatní občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2001.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1, písm. a) o. s. ř., jelikož směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, a je i důvodné.

Argumentem nesprávného posouzení vzniku kupní smlouvy mezi účastníky (z hlediska vázanosti žalované jednáním Ing. B. dle § 15 obchodního zákoníku, popř. § 20 odst. 2 občanského zákoníku), dovolatelka uplatňuje dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2, písm. b) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Namítaný nesoulad závěrů odvolacího soudu se skutkovými zjištěními učiněnými soudem prvního stupně z provedených důkazů (ze smlouvy o dílo z 20. prosince 1993 a z výpovědi svědků Ing. Ř. a Ing. B.), pokud jde o oprávnění Ing. B. jménem žalované (popř. za žalovanou) jednat, pak nelze než považovat za dovolací důvod dle § 241a odst. 3 o. s. ř., kterým lze odvolacímu soudu vytýkat, že jeho rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Uplatněným dovolacím důvodem je dovolací soud vázán a rozhodnutí odvolacího soudu může přezkoumat právě jen z důvodů uplatněných v dovolání; je-li dovolání přípustné, přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2, písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí, je postiženo i odvolací řízení v této věci.

Podle ustanovení § 213 o. s. ř. odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně (odstavec 1). Odvolací soud může opakovat dokazování nebo je i doplnit, nejde-li o rozsáhlejší doplnění a lze-li je provést bez průtahů. Dokazování doplní buď sám nebo prostřednictvím soudu prvního stupně, anebo soudu dožádaného (odstavec 2). Při zjišťování skutkového stavu odvolací soud nepřihlíží ke skutečnostem nebo důkazům, které byly účastníky řízení uplatněny v rozporu s § 205a nebo § 211a (odstavec 3).

Jinou vadou řízení je i to, že soud vyšel z jiného skutkového základu než soud prvního stupně, aniž postupoval podle ustanovení § 213 odst. 2 o. s. ř. a zopakoval důkazy, na nichž založil svá zjištění soud prvního stupně, popřípadě aniž dokazování doplnil.

Zásada vyjádřená v ustanovení § 213 odst. 1 o. s. ř. neznamená - zejména s přihlédnutím k zásadám přímosti a ústnosti - že by se odvolací soud mohl bez dalšího odchýlit od skutkového zjištění, jež soud prvního stupně čerpal z výpovědí svědků, a to především proto, že při hodnocení těchto důkazů spolupůsobí vedle věcného obsahu výpovědí i další skutečnosti, které - ač nejsou bez vlivu na posouzení věrohodnosti výpovědí - nemohou být vyjádřeny v protokolu o jednání (srov. např. rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 92/1968 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR). Chce-li se odvolací soud odchýlit od skutkového zjištění, které učinil soud prvního stupně na základě bezprostředně před ním provedeného svědeckého důkazu, je nutno aby takové důkazy sám opakovat, případně provedením dalších důkazů si zjednal rovnocenný podklad pro případné odlišné zhodnocení svědeckého důkazu (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 64/1966 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, jakož i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2000, sp. zn. 20 Cdo 1546/99, publikovaný v časopise Soudní judikatura, číslo 1, ročník 2001, pod číslem 11).

Jak je zřejmé z obsahu spisu, soud prvního stupně učinil ze svědecké výpovědi Ing. Milana B. skutkové zjištění, že mezi svědkem jako podnikatelem a žalovaným byla uzavřena mandátní smlouva na zajištění inženýrské činnosti a technických služeb.

Odvolací soud, aniž (jak se podává z protokolu o jednání před odvolacím soudem ze dne 14. března 2002 /čl. 59/) zopakoval dokazování výsledkem tohoto svědka, jeho výpověď hodnotil jinak (uzavřel, že nebylo prokázáno, že by Ing. Milan B. byl osobou pověřenou na základě mandátní smlouvy) a nepostupoval tedy způsobem předjímaným v ustanovení § 213 odst. 2 o. s. ř. Zatížil tak odvolací řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Naplněn je i dovolací důvod, prostřednictvím kterého dovolatelka zpochybňovala správnost právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Se zřetelem k tvrzené době vzniku kupní smlouvy je pro další úvahy rozhodný především výklad obchodního zákoníku ve znění účinném k datu 23. prosince 1993, to jest ve znění zákonů č. [600/1992](#) Sb., č. [264/1992](#) Sb., č. [591/1992](#) Sb. a č. [286/1993](#) Sb.

Podle ustanovení § 409 odst. 1 obchodního zákoníku kupní smlouvou se prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc (zboží) určenou jednotlivě nebo co do množství a druhu a převést na něho vlastnické právo k této věci a kupující se zavazuje zaplatit kupní cenu.

Podle ustanovení § 13 odst. 1 obchodního zákoníku je-li podnikatelem fyzická osoba, jedná osobně nebo prostřednictvím zástupce. Právní osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce.

Ing. B. není (a v rozhodné době nebyl) statutárním orgánem (členem statutárního orgánu) žalované ani prokuristou žalované, protože jeho jednání nemohlo být jednáním podnikatele v intencích ustanovení § 13 odst. 2 obchodního zákoníku, ani jednáním za podnikatele dle § 14 obchodního zákoníku.

Podle ustanovení § 15 obchodního zákoníku platí, že kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází.

Posledně citované ustanovení upravuje zákonné zastoupení podnikatele, přičemž k tomu, aby určitá osoba mohla jednat za podnikatele, vyžaduje současné splnění dvou podmínek. Především musí jít o osobu, která je pověřena určitou činností. Zákon neobsahuje žádné další omezení týkající se poměru těchto osob k podnikateli (nemusí jít o zaměstnance podnikatele, popř. o osobu v jiném, obdobném vztahu k podnikateli) a neurčuje ani obsah a formu pověření. Druhou podmínkou vzniku oprávnění pověřené osoby zastupovat podnikatele přímo ze zákona bez zvláštní plné moci je to, že činnost, kterou byla tato osoba pověřena, je činností při provozu podniku.

Zákonné zastoupení podnikatele dle § 15 obchodního zákoníku je pak nutno odlišovat od zastoupení smluvního, založeného např. smlouvou mandátní či smlouvou o obchodním zastoupení, u kterých oprávnění mandatáře či obchodního zástupce vzniká na základě plné moci (srov. § 568 odst. 3 a 4, § 654 odst. 2 a 3 obchodního zákoníku), nikoli v důsledku pověření určitou činností (srov. v právní teorii shodně např. Pelikánová, I. - Koblíha, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 1. díl, Linde Praha, 1994, str. 72, jakož i Štenglová, I. - Plíva, S. - Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 6. vydání. Praha: C. H. Beck 2001, str. 62-64).

Jestliže odvolací soud založil své rozhodnutí na právním závěru, dle kterého Ing. B. nebyl osobou „pověřenou“ ve smyslu ustanovení § 15 obchodního zákoníku, protože v řízení nebyla prokázána existence plné moci udělené jmenovanému žalovanou, ani existence „smlouvy mandátní“ a protože nebyl zaměstnancem žalované, je toto jeho právní posouzení věci, v intencích výše uvedeného výkladu neúplné a tudíž i nesprávné. Zcela totiž pomíjí možnost, že Ing. B. byl při provozování podniku žalované pověřen určitou činností, a tudíž ze zákona zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází, (srov. § 15 obchodního zákoníku). Jinak řečeno, úvahou o absenci plné moci nebo mandátní smlouvy, nebyl – se zřetelem k výše podanému výkladu – vyčerpán obsah ustanovení § 15 obchodního zákoníku, ač právě toto ustanovení tvoří základ argumentace odvolacího soudu.

Protože řízení před odvolacím soudem je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) a rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.], dovolací soud rozhodnutí soudu odvolacího bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem, odst. 3, odst. 5 o. s. ř. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Přitom pokládal za nadbytečné zabývat se i dovolacím důvodem dle 241a odst. 3 o. s. ř.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)